

DROU NR 83

Projekt

URZĄD MIEJSKI w SOSNOWCU
BIURO RADY MIEJSKIEJ

Wzrost: 2019-01-22

L. dz. _____ za _____

Podpis: *[Signature]*

Uchwała Nr .....

Rady Miejskiej w Sosnowcu

z dnia .....2019 roku

w sprawie uchwalenia „Programu Wspierania Rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2019 – 2021”

Działając na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 994 ze zmianami) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 998 ze zmianami)

Rada Miejska w Sosnowcu:

§ 1.

Uchwała „Program Wspierania Rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2019 - 2021”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Sosnowca.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Rady Miejskiej w Sosnowcu

Mateusz Bochenek

[Signature]
RADCA PRAWNY
DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej
Rafał Czerwinski-Miroslaw mgr Monika Holewa

NACZELNIK
WYDZIAŁU POLITYKI SPOŁECZNEJ
[Signature]
mgr Sabina Stunek

ZASTĘPCA PREZYDENTA

[Signature]
Anna Jedynak

„Rodzina to żywe ciało.

Można ją zranić, ale jeśli tylko zostawić jej szansę, zrośnie się i zagoi.

Nie wyleczy się nigdy, jeśli trzymać ranę otwartą”

Irwin Shaw.

**Program Wspierania Rodziny
w mieście Sosnowiec
na lata 2019-2021**

Spis treści:

- I. Wprowadzenie
- II. Diagnoza środowiska i problemu
- III. Adresaci Programu
- IV. Realizatorzy Programu
- V. Cel główny
- VI. Cele szczegółowe i sposoby ich realizacji
- VII. Wskaźniki ewaluacji Programu
- VIII. Źródła finansowania
- IX. Zakończenie

I. Wprowadzenie

Niniejszy Program jest kontynuacją programów wspierania rodziny realizowanych w mieście Sosnowiec od 2013 roku.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, obejmuje szczególną ochroną i pomocą rodziny przeżywające trudności w wychowaniu i opiece nad dziećmi. Ustawa nakłada na gminy szereg zadań własnych:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
4. finansowanie:
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające,
5. współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
6. sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
7. prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem i przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zarządzeniem Nr 1091 z dnia 12 grudnia 2011 r. Prezydenta Miasta Sosnowca organizowanie pracy z rodziną zostało powierzone Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej.

Miasto Sosnowiec w latach 2016-2018 realizowało kolejny trzyletni Program wspierania Rodziny. Corocznie, w terminie do 31 marca, składane są Radzie Miejskiej w Sosnowcu sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiane są potrzeby związane z ich realizacją.

Wsparcie, zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ma na celu:

1. dokonanie analizy sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
2. wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
3. rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
4. podniesienie świadomości w planowaniu oraz funkcjonowaniu rodziny,
5. wzmocnienie integracji rodziny,
6. przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,

7. dążenie do reintegracji rodziny dzięki czemu zwiększa się szanse na pozostawienie dziecka w jego naturalnym środowisku.

Powyższe cele realizowane są przez różnorodne formy wsparcia: asystent rodziny, rodzina wspierająca, praca z rodziną, pomoc w opiece i wychowaniu dziecka, usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi w tym usługi specjalistyczne, grupy wsparcia, samopomocowe, placówki wsparcia dziennego dla dzieci.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

1. pracy z rodziną,
2. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

1. konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
2. terapii i mediacji,
3. usług dla rodzin z dziećmi,
4. pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego,
5. organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji (grupy wsparcia i grupy samopomocowe).

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informacje o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy i po analizie sytuacji może zawnioskować o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny. Współpraca między rodziną a asystentem opiera się na wspólnym opracowaniu i realizacji planu pracy.

II. Diagnoza środowiska i problemu

Sosnowiec to miasto na prawach powiatu leżące w południowej Polsce. Należy do województwa śląskiego. Według danych GUS z 31 grudnia 2017 roku miasto liczyło 204 013 mieszkańców.

Z danych statystycznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu wynika, że w 2017 r. 9728 osób w 5163 rodzinach było objętych pomocą Ośrodka. Pośród nich 625 to rodziny niepełne i 189 rodziny wielodzietne. Liczba rodzin z dziećmi to 1 253 rodziny.

Najliczniejszą grupę rodzin objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu stanowiły charakteryzujące się niskim poziomem dochodów – 2 485 rodzin. Ponadto spośród najczęściej występujących przyczyn korzystania z pomocy znajdowało się: bezrobocie – dotyczyło 5 384 rodzin, długotrwała lub ciężka choroba – dotyczyła 4 202 rodzin, niepełnosprawność – dotyczyła 3 249, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - dotyczyła 3 009 rodzin, potrzeba ochrony macierzyństwa – dotyczyła 644 rodzin.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę rodzin oraz liczbę osób w rodzinach korzystających ze wsparcia

Powód trudnej sytuacji życiowej	2015		2016		2017	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	3 160	6 602	2 778	5 626	2 485	4 806
Sieroctwo	17	36	22	52	30	70
Bezdomność	382	425	394	443	454	500
Potrzeba ochrony macierzyństwa	83	353	109	496	156	644
w tym:	13	86	35	212	36	212
wielodzietność						
Bezrobocie	3 010	7 324	2 645	6 252	2 358	5 384
Niepelnosprawność	1 935	3 491	1 977	3 543	1 871	3 249

Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w podziale na przyczyny korzystania z pomocy.

Tabela nr 1. Powody przyznania pomocy w latach 2015 – 2017

Długotrwała lub ciężka choroba	1 872	3 451	2 152	3 946	2 403	4 202
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego - ogółem	1 065	3 445	1 018	3 236	936	3 009
w tym:						
rodziny niepełne	683	2 127	680	2 055	625	1 882
rodziny wielodzietne	180	1 030	179	1 007	189	1 056
Przemoc w rodzinie	32	84	20	58	17	44
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	170	272	156	237	167	242
Narkomania	14	26	17	22	19	32
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	62	84	61	85	70	109
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	1	3	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	9	19	15	30	12	22
Sytuacja kryzysowa	5	7	9	17	2	3
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0
Liczba środowisk objętych pomocą - ogółem	6 631	12 856	5 910	11 248	5 163	9 728

Źródło: Dane MOPS – MRPiPS - opracowanie własne DAS

Program wspierania rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2019-2021 wyznacza planowane działania mające na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Struktura rodzin z dziećmi korzystających w latach 2015-2017, według liczby dzieci przedstawia się następująco:

Tabela nr 2. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2015 – 2017

Wyszczególnienie	2015		2016		2017	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Rodziny z dziećmi ogółem	1 686	6 338	1 466	5 403	1 253	4 617
o liczbie dzieci:						
1	767	2 230	709	2 044	618	1 755
2	589	2 299	484	1 858	383	1 472
3	233	1 151	193	959	165	821

4	66	409	57	354	61	368
5	19	140	13	92	18	134
6	9	75	6	53	5	41
7 i więcej	3	34	4	43	3	26
Rodziny niepełne ogółem	670	2 097	604	1 843	525	1 583
o liczbie dzieci:						
1	328	781	322	770	292	684
2	229	766	196	644	159	528
3	82	358	60	263	47	206
4 i więcej	31	192	26	166	27	165

Źródło: Dane MOPS - MRPiPS -opracowanie własne DAS

Ze wszystkich rodzin korzystających z pomocy Ośrodka najczęściej było rodzin, w których było dwoje lub jedno dziecko zarówno w rodzinach pełnych jak i niepełnych.

Poniższy wykres obrazuje liczbę rodzin z dziećmi korzystającymi z pomocy Ośrodka.

Wykres nr 1. Liczba środowisk ogółem oraz rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej latach 2015 – 2017

Źródło: Dane MOPS – MRPiPS - opracowanie własne DAS

Rodziny z dziećmi mogą liczyć na pomoc i wsparcie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sosnowcu, realizowane w szczególności poprzez:

1. pracę socjalną, przyznawanie i wypłatę świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego, świadczenia dobry start,
2. przyznawanie i wypłata stypendiów,
3. przyznawanie dodatków mieszkaniowych i energetycznych,
4. poradnictwo specjalistyczne,
5. aktywizacja społeczno-zawodowa,
6. wspieranie aktywności lokalnej,

7. wsparcie i pomoc rodzinom w przezwyciężaniu problemu przemocy,
8. zagospodarowanie czasu wolnego,
9. dożywianie dzieci w szkołach,
10. integracja społeczna i zawodowa,
11. udzielanie dofinansowania dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON z zakresu rehabilitacji społecznej.

Ośrodek pozyskuje dodatkowe środki finansowe ze źródeł zewnętrznych, w tym EFS-u, na realizację powyższych form wsparcia celem wdrażania nowych metod pracy z rodziną.

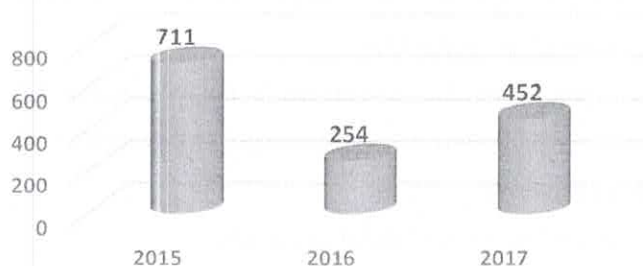
Tabela nr 3. Liczba osób korzystających z posiłku w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2015 – 2017

Wyszczególnienie	2015	2016	2017
Ogółem	2 038	1 758	1 550
dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej	306	5	0
uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	1 145	1 112	932
pozostałe osoby otrzymujące pomoc z powodu występowania co najmniej jednego z powodów wymienionego w art.7 ustawy o pomocy społecznej	689	642	618

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DAS

Zapewnienie dzieciom i młodzieży ciepłego posiłku stanowi istotną formę wsparcia. Wszystkie dzieci objęte opieką, wychowaniem i edukacją, z rodzin których dochód nie przekraczał 150% ustawowego kryterium dochodowego określonego ustawą o pomocy społecznej mają możliwość korzystania z ciepłych posiłków w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.

Wykres nr 2. Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego w latach 2015–2017

Źródło: Dane MOPS – MRPiPS - opracowanie własne DAS

W 2016 roku spadek liczby rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego związany był z uruchomieniem w mieście punktów udzielania nieodpłatnych porad prawnych, zgodnie z ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej obowiązującą od 1.01.2016 roku (w 2016 roku z nieodpłatnych porad prawnych skorzystało 2 017 osób, a w 2017 roku 2 664 osoby).

W 2017 roku przyczyną znacznego wzrostu liczby rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego, była szeroka oferta poradnictwa udostępniana w projektach współfinansowanych przez Europejski Fundusz Społeczny.

W wyniku dysfunkcji, które dotyczą rodziny objęte wsparciem dochodzi do sytuacji kryzysowych, kiedy należy zabezpieczyć dobro małoletnich dzieci poprzez umieszczenie w pieczy zastępczej. Takie rozwiązanie nakazują:

1. przepisy kodeksu rodzinnego,
2. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
3. ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Liczbę dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej przedstawiają poniższe wykresy:

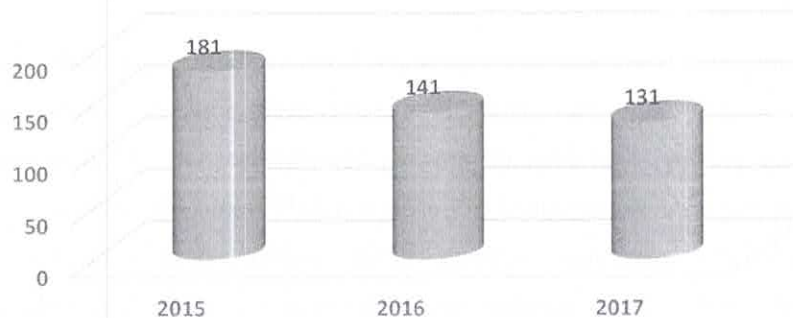
Wykres nr 3. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w Sosnowcu w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DRA

Zmniejszająca się liczba rodzin zastępczych wynika z profesjonalizacji rodzinnej pieczy zastępczej – nastąpił spadek liczby niezawodowych rodzin na rzecz wzrostu liczby zawodowych rodzin zastępczych obejmujących swoją opieką dzieci.

Wykres nr 4. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w latach w Sosnowcu 2015 – 2017

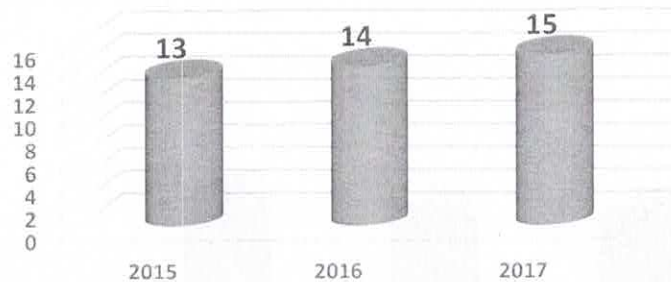
Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DRA

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni trzech lat nastąpił spadek liczby dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do placówek opiekuńczo-wychowawczych mogą być kierowane dzieci powyżej 10 roku życia. W okresie przejściowym, tj. od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2019 roku dzieci powyżej 7 roku życia mogą przebywać w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Po upływie tego okresu w placówkach opiekuńczo-wychowawczych będą mogły pozostawać tylko dzieci powyżej 10 roku życia. Wyjątek stanowią sytuacje umieszczenia dziecka poniżej 7 roku życia w placówce-opiekuńczo wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego, jeśli w tych placówkach przebywa rodzic dziecka lub gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa. Od marca 2016 roku pracownicy socjalni ds. przemocy w rodzinie wspólnie z sosnowieckimi policjantami realizują projekt partnerski pt. „Schronienie na lata to dom mama, tata” - patrol przyjazny dziecku. Projekt skierowano do rodzin z dziećmi, w których występuje podejrzenie przemocy czy nadużywanie alkoholu lub innych środków psychoaktywnych. Bezpośredni adresaci projektu to dzieci i ich rodzice/prawni opiekunowie, a pośrednimi to instytucje podejmujące działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz mieszkańcy Sosnowca. Główny cel projektu to zapewnienie bezpieczeństwa oraz pomocy dzieciom i osobom dotkniętym przemocą poprzez powołanie i wdrożenie systemu dwuosobowych „patrolu przyjaznych dziecku”, składających się z pracownika MOPS i funkcjonariusza Policji. Patrol dyżurował trzy razy w tygodniu w godzinach popołudniowo – wieczornych(od 16:00 do 22:00), łącznie wyjechał 143 razy. Patrole pojawiały się tam, gdzie było zagrożone bezpieczeństwo i życie dziecka/dzieci spowodowane nadużywaniem alkoholu przez opiekunów. Malejąca liczba umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej to efekt pracy interdyscyplinarnej osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodziną na terenie Sosnowca. Praca ta nie tylko daje wymierne efekty ale również spełnia wymogi ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dotyczące funkcjonowania spójnego i skutecznego systemu pomocy dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto w oparciu o realizowane dotychczas Programy Wspierania Rodziny w Mieście Sosnowiec w latach 2013-2018 podejmowane są również działania profilaktyczne o charakterze zapobiegającym powstawaniu trudnych sytuacji życiowych.

Analiza danych będących wskaźnikami dotychczas realizowanych Programów Wspierania Rodziny w Mieście Sosnowiec przedstawia się następująco:

Wykres nr 5. Liczba zatrudnionych asystentów w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DRA

Ustawa wprowadziła do systemu pomocy osobę asystenta rodziny, który pełni zasadniczą rolę we wspieraniu rodziny i dziecka. Asystenci proponują realną pomoc, a także dokonując analizy sytuacji poszczególnych rodzin, proponują najskuteczniejsze wsparcie i kierują osoby zainteresowane do uczestnictwa w grupach samopomocowych, programach lub współpracy z pracownikami socjalnymi bądź specjalistami. Asystent rodziny pomaga rodzinie w środowisku i towarzyszy w rozwiązywaniu trudnych sytuacji, jego elastyczny zadaniowy czas pracy dostosowany jest do rytmu życia rodziny i jej realnych potrzeb.

Do funkcji asystenta rodziny zalicza się:

1. wsparcie psychiczno – emocjonalne ,
2. funkcję diagnostyczno – monitorującą,
3. funkcję opiekuńczą,
4. funkcję doradczą,
5. funkcję mediacyjną,
6. funkcję wychowawczą,
7. funkcję motywująco –aktywizującą.

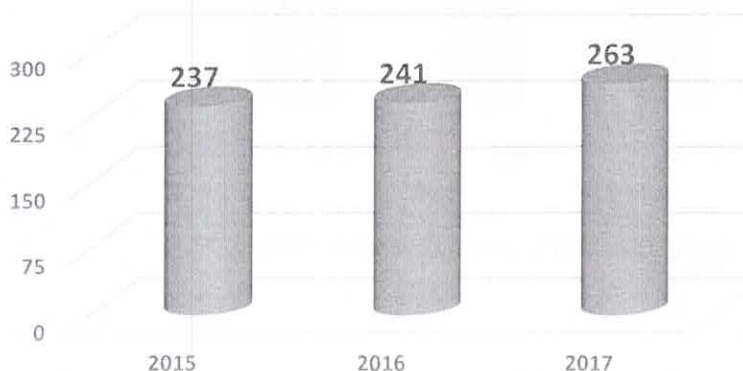
Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary:

1. bezpośrednią pracę z rodzinami,
2. bezpośrednią pracę z dziećmi,
3. działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny,
4. informowanie i poradnictwo.

Celem pomocy rodzinie przez asystenta jest niedopuszczenie do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, bądź stworzenie warunków do jak najszybszego powrotu dzieci do domu. Praca asystenta rodziny ze względu na jej charakter (towarzystwo rodzinie w środowisku) jest skutecznym narzędziem w poprawie funkcjonowania rodzin mających trudności w wypełnianiu ról opiekuńczo wychowawczych.

Wykres nr 6. Liczba rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze objętych wsparciem asystenta

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DRA

Z roku na rok zmniejsza się ogólna liczba rodzin z dziećmi objęta wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej, natomiast dochodzi do sytuacji, w której na podstawie długofalowego programu pomocy klaruje się większa liczba rodzin przeżywająca trudności opiekuńczo-wychowawcze. Rodziny te objęte są pomocą asystenta, a ich rokrocznie zwiększająca się liczba wynika z potrzeby udzielenia im szczególnej pomocy. Asystent zostaje przydzielony rodzinie na podstawie przeprowadzonego wywiadu przez pracownika socjalnego, podczas którego stwierdza się zasadność objęcia rodziny wsparciem. Części rodzin został przydzielony asystent na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Sosnowcu oraz na wniosek kuratora zweryfikowany przez pracownika socjalnego.

Od października 2016 roku Ośrodek realizował projekt konkursowy „Rodzina działaniami silna”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020. Cel główny projektu zakładał poprawę funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wsparcie i rozwój systemu pieczy zastępczej. Zaplanowane działania projektowe w sposób znaczny doprowadziły do poprawy funkcjonowania i pełnienia ról społecznych przez rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny i tym samym przeciwdziałały ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Ponadto wpłynęły na wsparcie i rozwój zawodowych i niezawodowych form pieczy zastępczej, których celem jest deinstytucjonalizacja usług. Cel projektu został osiągnięty dzięki zastosowaniu kompleksowego wsparcia w formie usług społecznych w tym wsparcia rodziny i pieczy zastępczej tj.: między innymi poprzez rozwijanie asystentury rodzinnej, konsultacje i poradnictwo specjalistyczne, grupy samopomocowe, terapię, warsztaty, pomoc w opiece

i wychowaniu dziecka. Projekt był realizowany w okresie od 1 października 2016 roku do 30 września 2018 roku. W 2017 roku w ramach projektu dla rodzin objętych wsparciem przeprowadzono zajęcia warsztatowe „Szkoła dla rodziców”. Rodzice objęci wsparciem asystenta rodziny uczestniczyli w grupie samopomocowej. Prowadzono zajęcia dla dzieci z arteterapii, dramy, pantomimy i terapii przez ruch. Odbyły się zajęcia edukacyjne „ABC chorób wieku dziecięcego” oraz zajęcia edukacyjne „ABC zdrowia psychicznego” prowadzone przez psychiatrę dla rodziców. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny wzięły udział w wyjeździe szkoleniowointegracyjno - terapeutycznym. Praca z rodzinami dysfunkcyjnymi jest procesem złożonym i długofalowym. Efekty pracy w przeważającym stopniu zależą od aktywności rodzin, otwarcia na otrzymane wsparcie, chęci wprowadzenia w swoim życiu zmian. Objęcie rodziny wsparciem asystenta czy przedstawicieli innych instytucji i organizacji pomocowych nie zawsze gwarantuje przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Część rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny wykazywała zaburzenia psychiczne, upośledzenie umysłowe. Praca z tego typu rodzinami aby przyniosła oczekiwany efekt musi być w pewnych przypadkach wielomiesięczna lub kilkuletnia. Dużym problemem współistniejącym w tych rodzinach jest nadużywanie przez rodziców lub jednego z nich alkoholu lub innych środków odurzających.

Na przestrzeni lat 2015 -2017 dzieci do 18 roku życia opuściły pieczę zastępczą i powróciło do swoich naturalnych rodzin, co przedstawia poniżej zamieszczona tabela.

Tabela nr 4 .Liczba dzieci powracających do swoich rodziców biologicznych w latach 2015-2017

Rok	Liczba dzieci powracających do rodziców naturalnych z instytucjonalnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci powracających do rodziców naturalnych z rodzinnej pieczy zastępczej
2015	33	20
2016	36	14
2017	12	18

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DRA

Tabela nr 5 Ilość osób uczestniczących w spotkaniach grup wsparcia lub grup samopomocowych organizowanych przez MOPS

Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
34	31	46

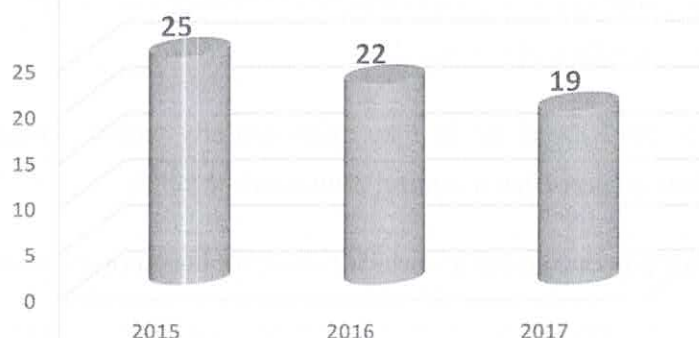
Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DRA

Tabela nr 6. Ilość osób uczestniczących w spotkaniach, warsztatach i terapii dla rodziców w latach 2012-2014

Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
245	249	482

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DRA

Wykres nr 8. Liczba realizowanych programów i projektów na rzecz dziecka i rodziny w latach 2015-2017 realizowanych przez MOPS

Źródło: Dane MOPS - opracowanie własne DRA

Organizowanie i realizowanie projektów socjalnych na rzecz rodzin z dziećmi ma na celu podejmowanie działań o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, wychowawczym, terapeutycznym. Umożliwiają również pokazanie alternatywnych sposobów spędzania czasu wolnego oraz sprzyjają rozwojowi psychospołecznemu uczestników. W latach 2016-2017 zrealizowano mniejszą ilość projektów niż w roku 2015, ale były to projekty szerszym zakresie, adresowane do większej liczby odbiorców.

Analiza SWOT jest jedną z technik analitycznych służących porządkowaniu informacji, stosuje się ją we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku Programu wspierania rodziny w Mieście Sosnowiec stanowi metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu wsparcia rodzin oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Tabela nr 4. Analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w obszarze wsparcia rodziny

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • dobre rozeznanie środowiska lokalnego - diagnoza • efektywna współpraca MOPS z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny (Szkoły, Sąd, Poradnie Pedagogiczno -Psychologiczne, Policja) • zatrudnienie asystentów adekwatnie do realnych potrzeb • skuteczne pozyskiwanie środków na zatrudnienie asystentów w ramach programów rządowych • udział asystentów w szkoleniach celem podnoszenia kwalifikacji oraz przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu • podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej • praca z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka z pieczy zastępczej • realizacja programów rządowych, miejskich, projektów współfinansowanych ze środków unijnych i licznych projektów socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • dysfunkcjonalność rodzin w wielu obszarach życia społecznego, zawodowego i emocjonalnego • długotrwały problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach mających trudności opiekuńczo-wychowawcze • opór rodzin biologicznych przed dokonywaniem zmian np. przed podjęciem leczenia odwykowego lub terapii rodzinnej • mała liczba placówek wsparcia dziennego • niewystarczająca oferta rozwoju zainteresowań, organizacji czasu wolnego dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych ze strony organizacji pozarządowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • kontynuowanie usług asystenta rodziny szansą na podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych dla rodzin dysfunkcyjnych • rozwój tworzenia grup wsparcia i grup samopomocowych • edukacja rodziców, w szczególności poprzez treningi umiejętności rodzicielskich, radzenia sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzaniem budżetem domowym • wczesna interwencja w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • rażące zaniedbania rodziców wobec własnych dzieci • zanik więzi i tradycji rodzinnych („pęd życia”) • brak autorytetów dla dzieci w rodzinach dysfunkcyjnych • zjawisko „dziedziczenie stylu życia” • większa koncentracja w pracy z rodziną na jej deficytach aniżeli na jej zasobach • brak chęci współpracy i zaangażowania ze strony rodzin niewydolnych wychowawczo

<p>i prawidłowego rozwoju dziecka dzieckiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmacnianie i dalszy rozwój współpracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny • rozwijająca się sieć bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego oraz terapii rodzin i dzieci; oferta Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych, oraz organizacji pozarządowych • włączenie sektora prywatnego w działania na rzecz rodzin i aktywizacji środowiska lokalnego • realizacja projektów współfinansowanych ze środków unijnych na rzecz aktywizacji środowiska lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • długotrwały i trudno mierzalny proces przywracania rodzinie zdolności prawidłowego funkcjonowania • stereotypowe postrzeganie instytucji pomocowych
--	--

III. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami programu są rodziny zamieszkałe na terenie miasta Sosnowca wychowujące dzieci i mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej oraz takie, które chcą współpracować na rzecz odzyskania opieki nad dziećmi umieszczonym i już w pieczy zastępczej.

IV. REALIZATORZY PROGRAMU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, jako organizator pracy z rodziną, przy współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz rodzin z dziećmi.

V. CEL GŁÓWNY

Wzmacnianie rozwiązań sprzyjających prawidłowemu realizowaniu funkcji rodziny, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych

VI. CELE SZCZEGÓŁOWE I SPOSOBY REALIZACJI

Tabela nr 5. Wspieranie rodziny w procesie wychowania i socjalizacji

<p>Cel szczegółowy nr 1</p> <p>Wspieranie rodziny w procesie wychowania i socjalizacji</p>
--

L.p.	Działania	Terminy	Zakładane rezultaty
1.	Monitorowanie środowisk zagrożonych dysfunkcjami, motywowanie do podjęcia terapii/leczenia, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z dziećmi	Na bieżąco, według potrzeb	ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnymi dysfunkcjami, uzależnieniami
2.	Rozwój asystentury rodzinnej	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców
3.	Prowadzenie pracy z rodziną w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną naturalną	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	powrót dzieci z rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej pod opiekę rodziców
4.	Wzmacnianie integracji pomiędzy instytucjami, organizacjami zajmującymi się pracą na rzecz dziecka i rodziny	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	Multiprofesjonalizacja pracy z rodziną

Tabela nr 6. Kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze

Cel szczegółowy nr 2			
Kształtowanie i wzmacnianie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze			
L.p.	Działania	Terminy	Zakładane rezultaty
1.	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcia ze strony asystenta rodziny	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	pozostawienie dzieci w rodzinie biologicznej lub powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziców biologicznych
2.	Sporządzanie planów pracy przez asystenta z rodziną przy współpracy z pracownikiem	po podjęciu współpracy z rodziną, zgodnie z ustawą, co 1/2 roku,	diagnoza sytuacji rodziny, usystematyzowanie problemów, rozeznanie potrzeb i oczekiwań

	<p>socjalnym a w sytuacji umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, z uwzględnieniem mocnych stron oraz deficytów rodziny</p>		rodziny
3.	<p>Przeprowadzanie edukacji w zakresie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, nauka zasad dobrej komunikacji, motywowanie do pozytywnych zmian w rodzinie</p>	<p>na bieżąco, zgodnie z potrzebami</p>	<p>podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców</p>
4.	<p>Organizowania spotkań grup wsparcia, grup wspierająco-edukujących</p>	<p>systematycznie, zgodnie z potrzebami średnio raz w miesiącu</p>	<p>wzrost aktywności rodzin rozwiązywaniu swoich problemów socjalnych</p>
5.	<p>Pomoc w nabywaniu pozytywnych relacji z instytucjami (towarzyszenie rodzinom w wizytach lekarskich, spotkaniach z pedagogiem, nauczycielami)</p>	<p>na bieżąco, zgodnie z potrzebami</p>	<p>nabywanie i podwyższanie kompetencji społecznych</p>

Tabela nr 7. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych rodzin

<p>Cel szczegółowy nr 3</p> <p>Zabezpieczenie rodzinom podstawowych potrzeb socjalno-bytowych</p>			
Lp.	Działania	Terminy	Zakładane rezultaty
1.	<p>Wsparcie finansowe i rzeczowe (zasiłki okresowe, celowe, rodzinne wraz z dodatkami, zasiłki rodzicielskie, świadczenia pielęgnacyjne, fundusz alimentacyjny, dożywianie dzieci w szkole, dodatki mieszkaniowe)</p>	<p>na bieżąco</p>	<p>zapewnienie dzieciom podstawowych warunków socjalno-bytowych w ich naturalnych rodzinach</p>
2.	<p>Dożywianie w formie ciepłego posiłku dla dzieci w ramach rządowego programu</p>	<p>na bieżąco</p>	<p>zapewnienie dzieciom ciepłego posiłku</p>
3.	<p>Organizowanie czasu wolnego i wypoczynku dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia-realizacja programów i projektów socjalnych (m.in.</p>	<p>zgodnie z potrzebami</p>	<p>Propagowanie alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu, wykorzystywanie możliwości psychofizycznych dzieci, integracja środowiska,</p>

	zajęcia z artterapii, zorganizowanie „Lata w mieście”, imprez okolicznościowych: dzień dziecka, mikołajki, zabawy karnawałowe, rozrywki kulturalne, zajęcia sportowe, edukacyjne		przeciwdziałanie marginalizacji
4.	Pomoc rodzinom w załatwianiu spraw związanych z uzyskaniem prawa do lokalu socjalnego lub komunalnego	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	zapewnienie rodzinom z dziećmi niezbędnych warunków mieszkaniowych
5.	Udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych (towarzyszenie przy załatwianiu spraw urzędowych m.in. dot. uzyskania prawa do lokalu socjalnego lub komunalnego, alimentów)	na bieżąco, zgodnie z potrzebami	wzrost aktywności rodzin w rozwiązywaniu swoich problemów socjalnych

Tabela nr 7. Doskonalenie jakości i dostępności świadczonego wsparcia dla rodzin z dziećmi

Cel szczegółowy nr 8			
Doskonalenie jakości i dostępności świadczonego wsparcia dla rodzin z dziećmi			
Lp.	Działania	Terminy	Zakładane rezultaty
1.	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników pomagających rodzinie poprzez udział w szkoleniach, kursach, oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu poprzez zapewnienie pracownikom supervizji	na bieżąco wg potrzeb	podniesienie profesjonalizmu i skuteczności pracy osób niosących pomoc rodzinie
2.	Stąła współpraca z podmiotami i instytucjami zajmującymi się pracą na rzecz rodziną	na bieżąco wg potrzeb	zwiększenie różnorodności i dostępności usług dla rodzin z dziećmi
3.	Zatrudnianie asystentów rodzin w systemie zadaniowego czasu pracy dostosowanego do realnych potrzeb rodzin z dziećmi	na bieżąco wg potrzeb	poprawa warunków obsługi klienta
4.	Pobudzanie aktywności środowiska lokalnego poprzez wspólne działania rodzin, sektora	na bieżąco wg potrzeb	stworzenie zintegrowanego systemu pomocy na rzecz rodzin, współdziałanie administracji

publicznego, prywatnego i organizacji pozarządowych	publicznej, partnerów społecznych i gospodarczych na zasadzie partnerstwa
---	---

VII. WSKAŹNIKI EWALUACJI PROGRAMU

Wskaźnikami osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych będzie analiza następujących danych:

1. ilość zatrudnionych asystentów rodzin,
2. ilość rodzin objętych wsparciem asystentów rodzin,
3. ilość porad i konsultacji udzielanych przez specjalistów MOPS,
4. ilość innych podmiotów udzielających specjalistycznego poradnictwa i terapii dla rodzin z dziećmi,
5. ilość programów i projektów socjalnych na rzecz wzmocnienia rodziny,
6. ilość osób uczestniczących w spotkaniach grup wsparcia i grup samopomocowych,
7. ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
8. ilość dzieci powracających z pieczy zastępczej do rodziny naturalnej,
9. ilość pracowników pracujących z rodziną, którzy podnieśli swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach, kursach, superwizjach,
10. ilość programów, projektów pobudzających aktywność lokalną.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródła finansowania Programu:

1. budżet miasta Sosnowca,
2. dotacje i środki pozabudżetowe pozyskane z innych źródeł (np. z programów rządowych, środków unii europejskiej, sektora prywatnego, organizacji pozarządowych).

IX. ZAKOŃCZENIE

Celem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście Sosnowiec na lata 2019-2021 jest wzmocnienie rozwiązań sprzyjających prawidłowemu realizowaniu funkcji rodziny, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Cel ten realizowany będzie poprzez pracę z rodziną oraz wsparcie i pomoc w opiece i wychowaniu dzieci. Działania podejmowane w ramach Programu w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej będą miały głównie charakter działań profilaktycznych - zapobiegających wystąpieniu niepożądanych skutków w funkcjonowaniu rodziny. Ponadto są ukierunkowane na wspieranie rodzin z wieloma problemami i stworzenie im możliwości do samodzielnego wyjścia z sytuacji kryzysowej. Priorytetowo wykorzystuje się w pracy z rodzinami ich własną aktywność i wewnętrzny potencjał w zdobywaniu nowych umiejętności, które umożliwią im prawidłowe funkcjonowanie między innymi na płaszczyźnie opiekuńczo - wychowawczej. Wsparcie ze strony instytucji oraz organizacji pozarządowych odgrywa kluczową rolę, gdyż niejednokrotnie rodziny będące w sytuacji problemowej nie są w stanie jej samodzielnie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Systematyczny monitoring pozwoli na ocenę efektywności działań oraz

ich modyfikację zgodnie z potrzebami oraz zmianami społecznymi, prawnymi, kulturowymi i ekonomicznymi. Realizacja Programu odbywać się będzie w trzech kolejnych latach, a jego efekty zależą w dużej mierze od współpracy wielu instytucji i podmiotów działających na rzecz rodziny, sytuacji finansowej gminy oraz pozyskiwanych środków pozabudżetowych. Niezbędna jest zatem jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami, placówkami i organizacjami oraz sprawny i efektywny system działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny oraz systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Tak rozumiany program może stanowić pełne, kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny.

KARTA UZGODNIENI DO UCHWAŁY RADY MIEJSKIEJ

TYTUŁ UCHWAŁY			
w sprawie uchwalenia „Programu Wspierania Rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2019 – 2021”			
Wymagane uzgodnienia	Imię i nazwisko Podpis	Data	Ewentualne uwagi
Kierownik – Naczelnik Jednostki opracowującej projekt uchwały	DYREKTOR Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej <i>mgr Monika Hołewa</i>	15/01 2019	—
Radca Prawny (opinia pod względem formalno-prawnym)	RADCA PRAWNY <i>Rafał Cielewski-Miroslaw</i>		
Zastępca Prezydenta odpowiedzialny za realizację wnoszonej uchwały	ZASTĘPCA PREZYDENTA <i>Anna Jedyniak</i>	16.01. 2019	—
Sekretarz Miasta	SEKRETARZ MIASTA <i>mgr Andrzej Prugalski</i>	18.01. 2019	
Skarbnik Miasta	SKARBNIK MIASTA <i>mgr Anna Gabryś</i>		
Inne współodpowiedzialne za projekt uchwały jednostki oraz organizacje, które opiniowały projekt uchwały 1. <i>WPS</i> ..... 2. .... 3.	NACZELNIK WYDZIAŁU POLITYKI SPOŁECZNEJ <i>mgr Sabina Stanek</i>	16.01 2019	—
Opinia branżowej Komisji RM			
Inne nie wymienione			

PREZYDENT
Arkadiusz Chojniski
17.01.19

1. UZASADNIENIE MERYTORYCZNE UCHWAŁY

w sprawie uchwalenia „Programu Wspierania Rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2019 – 2021”

Obowiązek uchwalenia programu dotyczącego wspierania rodziny wynika z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy (tekst jednolity: Dz. U. 2018 r. poz. 998 ze zmianami). Zgodnie z przedmiotowym przepisem rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadań w zakresie wspierania rodziny uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Przywoływany przepis mówi, że opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny należy do zadań własnych gminy. Program winien być przyjęty przez Radę Miejską w formie uchwały. Od 2013 r. obowiązywały: „Program Wspierania Rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2013 - 2015”, „Program Wspierania Rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2015 - 2018”, natomiast obecnie konieczne jest uchwalenie nowego programu na kolejne 3 lata.

Odbiorcami „Programu Wspierania Rodziny w mieście Sosnowiec na lata 2019 - 2021” są rodziny wychowujące dzieci i mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej oraz takie, które chcą współpracować na rzecz odzyskania dzieci umieszczonych już w instytucjonalnej lub rodzinnej pieczy zastępczej.

Głównym celem Programu jest wzmacnianie rozwiązań sprzyjających prawidłowemu realizowaniu funkcji rodziny, w szczególności wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cele szczegółowe Programu są ukierunkowane przede wszystkim na zapobieganie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, aktywizowanie rodzin do podejmowania działań wzmacniających prawidłowe wypełnianie funkcji rodzicielskich, niwelowanie deficytów osłabiających funkcjonowanie rodziny, a także tworzenie warunków pozwalających na powrót dzieci objętych pieczą pod opiekę rodziców.

Realizowanie tych celów polega m.in. na obejmowaniu rodzin wsparciem asystenta rodziny, organizowaniu grup wsparcia, dostarczaniu wiedzy i rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, pracy z rodziną w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną naturalną, podnoszeniu kompetencji rodzicielskich, które umożliwiają wychowywanie dzieci w rodzinie naturalnej (bieżące wsparcie asystentów rodziny - systematyczna praca z rodzinami z problemem bezradności, uzależnienia lub współuzależnienia, warsztaty dla rodziców, poradnictwo), poprawie funkcjonowania rodzin w sferze socjalno-bytowej, podejmowaniu działań na rzecz zwiększenia samodzielności ekonomicznej rodzin, podnoszeniu jakości, różnorodności i dostępności usług dla rodzin z dziećmi (poradnictwo, terapia, mediacje, pomoc prawna dla rodzin - odpowiednio do potrzeb).

2. PRZEWIDYWANE SKUTKI FINANSOWE ZWIĄZANE Z WPROWADZENIEM W ŻYCIE UCHWAŁY RADY MIEJSKIEJ W PROPONOWANYM BRZMIENIU

Środki na realizację Programu planowane będą corocznie w budżecie MOPS na podstawie zestawienia potrzeb. Szacuje się, że wydatki na wynagrodzenia osób zatrudnionych w celu realizacji zadań dotyczących wspierania rodziny zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej wyniosą w 2019 r. 1. 166. 666 zł – środki te zostały zaplanowane w budżecie MOPS.

Zakłada się także pozyskiwanie środków na wdrażanie działań programowych z innych źródeł (m.in. z dotacji i źródeł pozabudżetowych, resortowych programów rządowych na rzecz rozwoju obszaru dotyczącego wspierania rodzin, programów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej).

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka
Pomocy Społecznej

mgr Monika Holewa

Główny Urzędnik
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
mgr Marzanna Hering